

Nico van den Boogert

Inleiding in
het Arabische
schrift

Inhoud

Inleiding 7

1 Transcriptie en transliteratie 9

- 1.1 Transcriptie 9
- 1.2 Transliteratie 12
- 1.3 Uitspraak en klemtoon 12

2 Spelling 13

- 2.1 Korte klinkers 13
- 2.2 Lange medeklinkers 14
- 2.3 Lange klinkers *wāw* en *yā'* 14

3 Het schriftsysteem 16

- 3.1 Schrijfrichting 16
- 3.2 Het alfabet 16
- 3.3 De alfabetische volgorde 16
- 3.4 Positionele varianten 17
- 3.5 Voorbeelden 22
- 3.6 Niet-doorverbonden letters 24
- 3.7 Diacritische punten 27
- 3.8 Op elkaar lijkende letters 29

4 Spelling: bijzonderheden 32

- 4.1 De speciale letter *lām-ʿalif* 32
- 4.2 De speciale letter *tā' marbūṭa* 33
- 4.3 Het teken *hamza* 34
- 4.4 Het teken *madda* 38
- 4.5 De beschermings-*ʿalif* 39
- 4.6 De *ʿalif maqṣūra* 39
- 4.7 De verbindings-*ʿalif* 40

- 4.8 De defectieve spelling van *ā* 41
- 4.9 De spelling van korte *u* met behulp van de *wāw* 42

5 Woordverbindingen 43

- 5.1 Het lidwoord 43
- 5.2 Voorzetsels en partikels 46
- 5.3 Voornaamwoordelijke achtervoegsels 48
- 5.4 Het voornaamwoord *mā* 50

6 Bijzondere letterverbindingen 51

- 6.1 De letter *hā'* 51
- 6.2 De letters *jīm*, *ḥā'* en *khā'* 52
- 6.3 De letter *mīm* 53
- 6.4 De letters *bā'*, *tā'*, *thā'*, *nūn* en *yā'* 54
- 6.5 De letters *sīn*, *shīn*, *ṣād* en *ḍād* 55
- 6.6 Opeenstapeling 57

7 Vocalisatie 58

- 7.1 Grammaticale uitgangen 58
- 7.2 Korte klinkers 59
- 7.3 Het teken *sukūn* 60
- 7.4 Het teken *shadda* 61
- 7.5 Het teken *waṣla* 61
- 7.6 De kleine *'alif* 62
- 7.7 Nunatie (*tanwīn*) 62
- 7.8 Assimilaties 64

8 De leestekens 65

9 De cijfers 66

Aanhangsel: Transcriptiesystemen 69

Oefeningen 73

Inleiding

Het Arabische schrift wordt gebruikt in alle negentien landen waar het Standaard Arabisch de officiële taal is: Mauretanië, Marokko, Algerije, Tunesië, Libië, Egypte, Soedan, Syrië, Libanon, Jordanië, de Palestijnse Autoriteit,* Irak, Saoedi-Arabië, Jemen, Oman, Katar, Bahrein, Koeweit en de Verenigde Arabische Emiraten. Deze landen hebben samen meer dan 180 miljoen inwoners.

Naast het Arabisch zijn er nog enkele andere officiële landstalen die worden geschreven met een aangepaste vorm van het Arabische schrift: het Perzisch in Iran, het Tadjik in Tadjikistan (het Cyrillische schrift is hier recentelijk afgeschaft), het Pasjto in Afghanistan en het Urdu in Pakistan. Bovendien wordt een min of meer officiële spelling in Arabisch schrift gebruikt voor grote regionale talen zoals het Koerdisch in Irak en Iran, het Beloetsji in Iran en Pakistan, het Sindhi in Pakistan, het Kasjmiri in Kasjmir en het Oeigoers in China.

Andere talen die nog vaak in Arabisch schrift worden geschreven zijn, onder andere, het Tasjelhit-Berber in Marokko, het Wolof in Senegal, het Hausa en het Fulani in Nigeria, het Swahili in Tanzania en het Maleis in Maleisië. Deze talen worden echter officieel in Latijns schrift geschreven.

Enkele andere talen werden in het verleden in Arabisch schrift geschreven, terwijl nu alleen nog een officiële spelling in Latijns of Cyrillisch schrift wordt gebezigd. Het gaat hier om Turks van Turkije (Latijns schrift sinds 1928), andere Turkse talen zoals het Azeri en het Oezbeeks (Cyrillisch schrift sinds de jaren dertig), en talen van de Kaukasus zoals het Avaars en het Darginisch (idem).

Het totale aantal inwoners van het gebied waar op dit moment het Arabische schrift het enige officiële schrift is of waar het naast het Latijnse schrift met regelmaat wordt gebruikt, ligt in de buurt van de 400 miljoen. Daar komt bij dat de Arabische taal, en daarmee het Arabische schrift, natuurlijk onlosmakelijk verbonden is met de islam, een godsdienst met naar schatting meer dan een miljard (nominale of beleidende)

* In de staat Israël is het Arabisch één van de drie officiële talen, naast het Hebreeuws en het Engels.

aanhangers. Iedere moslim krijgt ooit, al is het maar enkele keren in zijn of haar leven, tekst in Arabisch schrift onder ogen.

Uit het bovenstaande mag duidelijk zijn dat het Arabische schrift onder de vele schriftsoorten in de wereld een belangrijke plaats inneemt.

Dit boek biedt een eenvoudige inleiding in het Arabische schrift. Van de lezer wordt geen enkele voorkennis van schrift of taal verwacht, en het gebruik van taalkundige terminologie is zoveel mogelijk beperkt tot benamingen die bij de doorsnee middelbare scholier bekend zijn. De Arabische spelling en het schriftsysteem worden stap voor stap uitgelegd en geïllustreerd met voorbeelden in grote, duidelijke letters. Daarbij wordt voor de weergave van de uitspraak gebruik gemaakt van een conventioneel transcriptiesysteem dat in de moderne wetenschappelijke literatuur veel wordt toegepast. Op de uitspraak en de grammatica van het Arabisch wordt verder slechts ingegaan voor zover dit bij de uitleg van het schrift noodzakelijk is.

Voor wie niet alleen wil weten hoe het Arabische schrift in elkaar zit, maar zich daadwerkelijk wil bekwamen in het lezen ervan, zijn enige eenvoudige lees oefeningen opgenomen. Deze oefeningen zijn slechts gericht op het vlot leren identificeren van de letters in de context van een woord; het leren lezen van samenhangende tekst is onderdeel van de studie van de Arabische taal.

De gebruiker van dit boek wordt aangeraden om de eerste vijf hoofdstukken door te nemen, eventueel meerdere malen, en zich daarna aan de lees oefeningen te zetten. De hoofdstukken 6 en 7 bevatten informatie die weliswaar niet onbelangrijk is, maar die bij de eerste stappen in de studie van het Arabisch gemist kan worden, en die daarom ook niet terugkomt in de oefeningen.

De ervaring heeft geleerd dat de tijd die nodig is om zich de hier geboden stof eigen te maken eerder gemeten wordt in dagen dan in weken.

Vlaardingen, februari 2002

Nico van den Boogert

2 Spelling

2.1 Korte klinkers

In de normale Arabische spelling worden de korte klinkers *a*, *i* en *u* niet weergegeven. Deze klinkers moeten dus bij het lezen uit het eigen geheugen worden aangevuld.

Voorbeelden:

spelling (transliteratie)		uitspraak (transcriptie)	
<i>y d</i>	staat voor	<i>yad</i>	hand
<i>r j l</i>	staat voor	<i>rijl</i>	been
<i>q l m</i>	staat voor	<i>qalam</i>	pen
<i>j d w l</i>	staat voor	<i>jadwal</i>	tabel
<i>f h r s t</i>	staat voor	<i>fhris</i>	lijst
<i>m s t q b l</i>	staat voor	<i>mustaqbal</i>	toekomst

De Arabische spelling geeft de uitspraak van een woord dus slechts gedeeltelijk weer. Dit houdt in dat de spelling gekenmerkt wordt door een zekere dubbelzinnigheid. Zo kan de spelling *yd* in theorie staan voor *yad*, *yid* of *yud*. Als men daarom bij het lezen van Arabisch een onbekend woord tegenkomt, moet men het doorgaans in een woordenboek opzoeken om de juiste uitspraak te weten te komen. Vaak blijkt dan dat er twee of meer uitspraken mogelijk zijn. In dat geval moet uit de context worden opgemaakt welke uitspraak de juiste is. Ter illustratie een Nederlandse zin in «Arabische» spelling:

Ht Ndrlns kn zndr klnkrs wrdn gschrvn.

Hier blijkt uit de context dat *kn* moet worden gelezen als *kan* en niet als *ken*, *kin*, *kien*, *kon*, *koen* of *kun*.

Een spelling zoals de Arabische, waarin klinkers niet worden weergegeven, noemt men een *defectieve spelling*. Een dergelijke spelling is lastig voor wie juist begonnen is met het leren van Arabisch. Wie het Arabisch als moedertaal heeft, kan er echter in het algemeen uitstekend mee uit de voeten. Zo heeft iemand met Nederlands als moedertaal weinig moeite met het lezen van de bovenstaande zin, terwijl deze vrijwel onleesbaar is voor iemand die net begonnen is met het leren van Nederlands.

In de praktijk komt men soms zelfs Nederlands in defectieve spelling tegen: wie op een camping in de Languedoc mobiel probeert te bellen, krijgt de melding *geen ntwrk*.

2.2 Lange medeklinkers

De lange medeklinkers worden in de gewone spelling niet onderscheiden van de korte medeklinkers. De verlenging van een medeklinker moet dus, net als de korte klinkers, door de lezer uit het geheugen worden aangevuld:

<i>ṭ b</i>	staat voor	<i>ṭibb</i>	geneeskunde
<i>s j l</i>	staat voor	<i>sijill</i>	register
<i>m t ḥ d</i>	staat voor	<i>muttaḥid</i>	verenigd
<i>m d r s</i>	staat voor	<i>mudarris</i>	leraar

2.3 De letters *wāw* en *yā'*

De letters *wāw* en *yā'*, die de medeklinkers *w* en *y* weergeven, worden daarnaast ook gebruikt om de lange klinkers *ū* en *ī* te schrijven. Ook hier moet men dus voor de juiste uitspraak bij het eigen geheugen te rade gaan. Voorbeelden:

<i>ṣ w t</i>	staat voor	<i>ṣawt</i>	stem
<i>ṣ w f</i>	staat voor	<i>ṣūf</i>	wol
<i>ṭ y r</i>	staat voor	<i>ṭayr</i>	gevogelte
<i>ṭ y n</i>	staat voor	<i>ṭīn</i>	modder

De letters *wāw* en *yā'* kunnen bovendien ook nog de lange medeklinkers *ww* en *yy* weergeven:

<i>ṣ w r</i>	staat voor	<i>ṣawwir</i>	fotografeer!
<i>ṭ y b</i>	staat voor	<i>ṭayyib</i>	lekker

De lange klinker *ā* wordt doorgaans weergegeven met de letter 'alif. Deze letter heeft daarnaast nog verschillende andere functies. In onderstaande getranslitereerde spelingsvoorbeelden staat het teken A voor de 'alif:

<i>n A s</i>	staat voor	<i>nās</i>	mensen
<i>k l A</i>	staat voor	<i>kallā</i>	in het geheel niet!
<i>l s A n</i>	staat voor	<i>lisān</i>	tong
<i>kh A d m</i>	staat voor	<i>khādim</i>	bediende
<i>b A z A r</i>	staat voor	<i>bāzār</i>	bazaar, markt

De letters 'alif, *wāw* en *yā'* worden gezamenlijk aangeduid met de naam *ḥurūf al-madd* «verlengingsletters» wanneer ze de lange klinkers weergeven.

3.6 Niet-doorverbonden letters

Er zijn zes letters in het alfabet die geen initiale vorm en geen mediale vorm hebben. Dit betekent dat deze letters alleen doorverbonden kunnen worden met een voorafgaande letter, en niet met een navolgende letter.

- Als voorbeeld het woord *mirfaq* «elleboog», gespeld *mrfaq*. De eerste letter is de *mīm* (nr. 24). Deze wordt links verbonden met de navolgende letter, en heeft dus de initiale vorm:

م m-

De tweede letter is de *rā'* (nr. 10). Deze is rechts verbonden met de voorgaande letter (de *mīm*) en zou naar links met de navolgende letter verbonden moeten worden. De *rā'* heeft echter geen mediale vorm, en men is dus gedwongen te kiezen voor de finale vorm:

م ر m-r

De derde letter is de *fā'* (nr. 20). Deze zou rechts verbonden moeten zijn met de voorgaande letter (de *rā'*) en links met de navolgende letter. Aangezien de voorgaande letter de *rā'* is, die geen mediale vorm heeft, is men gedwongen voor de *fā'* de initiale vorm te kiezen in plaats van de mediale:

م ر ف m-r f-

De vierde letter is de *qāf* (nr. 21). Deze is rechts verbonden met de voorgaande letter (de *fā'*), wordt niet gevolgd door een andere letter, en heeft dus de finale vorm:

م ر ف ق m-r f-q

Met de letters op de normale manier samengevoegd ziet het woord er als volgt uit:

مرفق m-r f-q *mirfaq* elleboog

Hier wordt het woord dus in twee losse delen geschreven omdat één van de letters niet kan worden doorverbonden.

Uit dit voorbeeld blijkt dat de term «initiaal» *niet* betekent «aan het begin van een woord», aangezien een initiale vorm midden in een woord kan voorkomen. Op dezelfde manier betekent «finaal» niet «aan het einde van een woord», want ook een finale vorm kan midden in het woord staan.

- De *ʿalif* is ook een niet-doorverbonden letter. Voorbeeld: het woord *lisān* «tong, taal», gespeld *lsAn*. De eerste letter is de *lām* (nr. 23). Deze wordt links verbonden met de navolgende letter, en heeft dus de initiale vorm:

ل l-

De tweede letter is de *sīn* (nr. 12). Deze is rechts verbonden met de voorgaande letter (de *lām*) en naar links met de navolgende letter, en heeft dus de mediale vorm:

لس l-s-

De derde letter is de *ʿalif*. Deze is rechts verbonden met de voorgaande letter (de *sīn*) en zou links met de navolgende letter verbonden moeten worden. Omdat de *ʿalif* niet kan worden verbonden met de navolgende letter, is men gedwongen de finale vorm te kiezen:

لسا l-s-A

De vierde letter is de *nūn* (nr. 25). Omdat de *nūn* niet verbonden is met de voorgaande letter (de *ʿalif*) en er verder geen letter meer volgt, heeft hij de separate vorm:

لسان l-s-A n

Met de letters op de normale manier samengevoegd ziet het woord er als volgt uit:

لسان l-s-A n *lisān* tong, taal